

Marta Ambrozová

Staroslovanské rozprávky

Staroslovanské rozprávky

Marta Ambrozová

Staroslovanské rozprávky

Ilustrovala
Zuzana Hlavatá

Copyright © 2022 by Marta Ambrozová
Illustrations © 2022 by Zuzana Hlavatá
Design & Layout © 2022 by Štefan Podušel
Slovak edition © 2022 by IKAR, a.s.
Všetky práva sú vyhradené.

ISBN 978-80-551-9862-0

Obsah

Morena	7
Vesna a jej brezy	13
Boh dažďa	19
Tancuj, Rusalka, tancuj	24
Morena a jej zázračné slzy	30
Vodná víla	33
Chalúpka na stračích nôžkach	37
Zalúbený vodník	41
Slnčné koleso a noc plná čarov	48
Zlaté podkovy	52
Bohyňa Živa	59
Tajomný vták	63
Kliatba vodopádu	67
Pavúčie leto	71
Kračún	76
Dvaja kominári	82
Bocianov uzlíček	85
Studnička	90
Zákony lovu	93
Koleso života	98

Morena

V kraji vládla zima, ale dni sa pomaly predlžovali a ľuďom to dodávalo nádej. Dúfali, že zima čoskoro pominie a oni budú môcť začať s prácami na poliach. Príroda sa prebudí k životu, lúky zakvitnú, stromy začnú pučať a vrátia sa vtáky, ktoré pred chladom unikajú kamsi do diaľav, ale s príchodom jari sa vždy objavajú, akoby im vietor poslal neviditeľnú pozvánku. Zvláštne je, že i po toľkom čase presne vedia, ktorý strom, rieka či jazero je ich domovom.

„Jar je tu! Tešte sa! Jar už prišla!“ kričalo chlapča a bežalo cez celú dedinu, aby touto novinou potešilo všetkých navôkol.

„Azda už prileteli lastovičky?“ spýtal sa Vratko a prerušil rúbanie dreva. Odložil sekeru, narovnal ubolený chrbát a uprene sa zadíval do diaľky. Zadychčané chlapča sa pri ňom na chvíľku pristavilo.

„To nie, ale bol som pri rieke a ľady sa už lámu. Topia sa! Morena stráca svoju silu,“ drobec ledva lapal po dychu.

„Táto zima je dlhá. Morena sa nechce vzdať vlády nad svetom,“ povzdychol si Vratko. Neveril, že jar už naozaj prichádza. Ale sneh sa topil a na lúkach rozkvitli prvé kvety. Dedinčania začali chystať oslavy príchodu jari.

„Čo to robia? Nevďačníci! Veď ja som ešte tu a stále silná!“ mocným hlasom zvolala vznešená bohyňa. Nohou sa dotkla vody v rieke a pod jej črievičkou sa razom vytvoril hrubý ľad. Pomaly kráčala dolu riekou, vlečúc za sebou nádherné belasé šaty posiate drahými kameňmi. Tie zdobili aj striebornú korunku, ktorú mala na hlave, a na pozadí jej havraních vlasov diamanty žiarili ako hviezdy na nočnej oblohe. Zanedlho pokrýval celú riekú ľadový koberec. Morena sa spokojne usmiala.

„Ešte si počkáš, sestrička! Som mocnejšia ako ty!“ zvolala krásna bohyňa zimy.

„Darmo sa čertíš, Morena. Môjmu príchodu nezabrániš!“ z diaľky zaznel jemný zvonivý hlas bohyně Vesny.

Obloha sa rozžiarila a slnečné lúče preťali pochmúrne mraky, ktoré Morena pred chvíľkou privolala. Ale slnko zatiaľ nebolo dosť silné, aby roztopilo toľko snehu a ľadu.

„Musíme niečo urobiť. Ak bohyni jari nepomôžeme, jej sestra zostane v našom kraji večne,“ strachovali sa dedinčania. Zásoby jedla sa pomaly mýňali. Po iné roky o takomto čase už obrábali polia. Ak zasejú neskoro,

zrno nestihne dozrieť a ďalšiu zimu budú hladovať. Ani najstarší ľudia z dediny si takú tuhú a dlhú zimu nepamätali.

„Ale ako Morenu vyhnať? Veď nikto z nás ju nikdy nevidel,“ v Zlatoňovom hlase bolo počuť zúfalstvo.

Mal pravdu. Bohovia sa len zriedkakedy ukážu ľuďom. Nikto zatiaľ ešte nemal možnosť zazrieť bohyňu Morenu a ani jej sestru Vesnu. Napriek tomu, že ich ľudia nikdy nevideli, vždy vedeli, keď bola niektorá z nich nablízku.

„Viem, čo treba urobiť,“ chrapľavým hlasom zašepkala vráskavá starena, „keď som bola ešte malá, počula som starých ľudí rozprávať o čaroch, ktorými možno zahnať Morenu späť do jej zámku. Ale ešte to nikdy nikto neskúsil.“

Dedinčania podišli k starene a pozorne načúvali, kým im rozprávala príbehy, ktoré si pamätala z detstva. Poniektorí im verili, iní nie, ale všetci sa zhodli na tom, že musia vyskúšať všetko, aby Morena uvoľnila miesto svojej sestry. Pobrali sa domov pohľadať veci potrebné na ráno.

Len čo svitlo, zišli sa dedinčania u Vratka. Chlapci splietli čosi podivné z konárov stromu a dievčatá začali viazať slamu do zvláštnych tvarov. Potom ju pripevnili ku konárom, natiahli na to čudo košeľu a sukňu, až to vyzeralo ako ľudská postava. Dievčence vzali tú veľkú oblečenú bábiku a vybrali sa s ňou smerom k rieke. Nasledovala ich celá dedina.

„Zničíme ťa, Morena!“ vykrikovali ľudia. „Zbavíme sa ťa, tak ako tejto slamenej bábky.“

Morena ich začula. Vznášala sa nad riekou a zvedavo pozorovala podivný sprievod.

„Toto že mám byť ja?!“ urazene krútila hlavou. „Takto si ma predstavujú? Ako biedne slamené strašidlo v špinavých šatách?“

Sprievod zastal pri rieke. Vratko zapálil slamenu bábiku a vráskavá starena zašepkala zaklínadlo.

*Morena, Morena,
odíď do stratena,
vezmi sebou všetky ľady
a náš kraj sa zazelená.*

„Aúúú! To páli!“ zhrozene vykrikla Morena. Zacítila neznesiteľnú bolesť a horúčavu, akoby horela ona sama. Pozrela na svoje šaty, tie však boli neporušené. Napriek tomu Morena cítila, ako jej telo pohlcujú plamene.

„Ľady sa topia! Pozrite, ako rýchlo sa topia!“ zvolala dievčina Radana, ktorá držala horiacu bábiku.

„Čary fungujú,“ starena sa spokojne zadívala na riekku, ktorá zápasila s poslednými kusmi ľadu a silný prúd vody ich odnášal nevedno kam.

„A čo s tou bábkou? Mám ju hodiť do rieky?“ Radana si nebola istá, či tým niečo nepokazí.

„Len ju tam hoď! Tak ako som ti vravela. Hoď ju do vody!“